

แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ
สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่คือรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข

ประเวศ วะสี

ชุดปฏิรูปประเทศไทย

ชุดปฏิรูปประเทศไทย

แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ

สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่คือรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข

ประเวศ วะสี

จัดพิมพ์โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๒ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ปก ศรัณย์ ภิญญรัตน์

รูปเล่ม วัฒนสินธุ์ สุวรรตนาพันธ์

พิมพ์ที่ บริษัท ที คิว พี จำกัด

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
(สำนักสนับสนุนการสร้างสุขภาพในพื้นที่และชุมชน)

๔๗๔ อาคาร เอส. เอ็ม. ทาวเวอร์ ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐๒-๒๕๕-๐๕๐๐ ต่อ ๑๗๐๗ โทรสาร ๐๒-๒๕๒-๐๒๓๐
www.thaihealth.or.th

“

ท่ามกลางวิกฤตโลก เราต้องการแนวทางการพัฒนาใหม่
แนวทางการพัฒนาที่น่าสนใจและความรุนแรง
แนวทางการพัฒนาใหม่ต้องนำไปสู่การอยู่ร่วมกันด้วยสันติ

สิ่งที่บั่นทอนชีวิตมากที่สุดคือการขาดความมั่นคงในอาชีพ
แนวทางการพัฒนาใหม่ต้องสร้าง

สัมมาชีพถ้วนหน้าและมั่นคง

”

๑. คานตีสู่ ความต้องการสูงสุดของมนุษย์

ความต้องการสูงสุดของมนุษย์คือความสุข
ความสุขจะเป็นไปได้ต่อเมื่อมีการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ระหว่างมนุษย์
กับมนุษย์และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

การอยู่ร่วมกันด้วยสันติเป็นที่ต้องการในทุกระดับ ทั้งในครอบครัว ใน
ชุมชน ในสถานที่ทำงาน ในสังคม ในภูมิภาค ในโลก เมื่อใดที่มีการอยู่ร่วมกัน
ด้วยสันติก็มีคานตีสู่

ระบบชุมชนคือระบบการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ทุกภูมิภาคมักจะมีการ
รบพุ่งระหว่างชนเผ่า ระหว่างกลุ่มศาสนา หรือระหว่างประเทศ สงครามคือ
การทำลายคานตีสู่อย่างร้ายแรง ผู้คนล้มตายเป็นแสนเป็นล้านคน

ในสงครามโลก ๒ ครั้งในศตวรรษที่แล้วคนตายไปแต่ละครั้งหลายสิบล้านคน มีผู้ประมาณการว่าสงครามทุกชนิดในรอบร้อยปีที่ผ่านมาคร่าชีวิต
ผู้คนไปประมาณ ๒๐๐ ล้านคน แต่ที่ตายจากความยากจนและความ
อยุติธรรมในสังคมที่เรียกว่า ความรุนแรงอย่างเงียบ (Silent violence) นั้น
มากกว่านั้นหลายเท่า

ขณะนี้เรามีวิกฤตการณ์ทั่วโลก ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตสังคม วิกฤต
สิ่งแวดล้อม ทั้งหมดคือวิกฤตการณ์ของการอยู่ร่วมกัน วิกฤตการณ์การอยู่
ร่วมกันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างกายกับใจ ทางกายนั้นมนุษย์ได้เข้ามา
อยู่เชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียว แต่ใจยังไม่เป็นหนึ่งเดียว ยังคิดถึงประโยชน์
เฉพาะตัว เฉพาะกลุ่ม อาจเรียกว่า Globalization without Global
Consciousness หรือโลกาภิวัตน์ที่ขาดจิตสำนึก การขาดจิตสำนึกของ
ความเป็นหนึ่งเดียวกันทำให้เกิดวิกฤตของการอยู่ร่วมกัน คือการขาดคานตีสู่

ระเบียบวาระใหญ่ที่สุดของมนุษยชาติคือการหาทางอยู่ร่วมกันด้วย
สันติ

๒. โลกาภิวัตน์ ไม่ใช่โลกาวิบัติ

ระบบร่างกายเป็นตัวอย่างของระบบที่ดีที่สุด

ระบบร่างกายมีความซับซ้อนสุดประมาณ ประกอบด้วยเซลล์เป็นล้านล้านล้านเซลล์ แต่ละเซลล์มีอวัยวะของสสารชนิดต่างๆ ประมาณ ๓๐๐ ล้านอณู เซลล์รวมตัวกันเป็นอวัยวะอันหลากหลาย เช่น สมอง หัวใจ ตับ ปอด ไต กระดูก ลำไส้ ฯลฯ เซลล์ทุกเซลล์ อวัยวะทุกอวัยวะ เชื่อมโยงบูรณาการเป็นหนึ่งเดียวกัน ความบูรณาการเป็นหนึ่งเดียวกันทำให้เกิดความเป็นปกติและความยั่งยืนของชีวิต บางครั้งเซลล์บางเซลล์เกิดความผิดปกติขึ้น เอาแต่ใจตัวเอง ไม่คำนึงถึงความเป็นปกติของระบบทั้งหมด เกิดเป็นกลุ่มเซลล์มะเร็งที่แบ่งตัวเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของการอยู่ร่วมกันของระบบ เมื่อมะเร็งเติบโตเฉพาะส่วนก็ทำลายคุณภาพของร่างกายลง ทำให้ร่างกายเสียคุณภาพ เจ็บป่วย และในที่สุดชีวิตสิ้นสุดลง

คนทั้งหมดและธรรมชาติแวดล้อมรวมกันเป็นระบบเหมือนชีวิตชีวิตหนึ่ง เป็นสังคมที่มีชีวิต ถ้าองค์ประกอบทั้งหมดของสังคมเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการ สังคมก็อยู่ในดุลยภาพหรือมีความเป็นปกติ แต่ก็เป็นไปได้

เพราะจิตสำนึกของมนุษย์ยังเล็กและคับแคบ ยังเข้าไปไม่ถึงความเป็นหนึ่งเดียวของสรรพสิ่ง ยังเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ทำให้ทำแบบแยกส่วน เฉพาะตัว เฉพาะกลุ่ม เฉพาะองค์กร เฉพาะประเทศ ทำให้ไม่คำนึงถึงการอยู่ร่วมกันของทั้งหมด เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำให้สังคมประดุจเป็นโรคมะเร็ง เจ็บป่วยและวิกฤต

ในสิ่งที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์นั้น ไม่ใช่สักแต่จะมีการสื่อสารกันทั่วโลกและมีระบบการค้าที่เชื่อมกันทั่วโลก แต่ต้องมีจิตสำนึกโลกว่าทั้งหมดรวมโลกเดียวกัน และจัดระบบการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ มิฉะนั้นจะไม่เป็นโลกาภิวัตน์ แต่เป็นโลกาวิบัติ

๓.

ระบบเศรษฐกิจ ที่ทำลายคุณภาพ

ระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน แม้จะกล่าวว่ามีข้อดีอย่างไร แต่ข้อเสีย
ชัดเจนที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ

๑. ทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย และระหว่างประเทศจนกับ
ประเทศรวย ห่างมากขึ้น นำไปสู่ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม
ปัญหาการเมือง เพิ่มความขัดแย้งและความรุนแรง
๒. นำไปสู่การบริโภคเกินเลย เพราะเป็นระบบเศรษฐกิจที่ต้องกระตุ้น
การบริโภคเพื่อคงหรือเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้มี
การใช้ทรัพยากรมากเกินไป เกิดการแย่งชิงทรัพยากร นำไปสู่ความ
ขัดแย้งและสงคราม
๓. เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ เช่น ป่าไม้หมดไป ความเป็น
ทะเลทรายเพิ่มขึ้น น้ำไม่พอใช้ อากาศเป็นพิษ น้ำเป็นพิษ ดินเป็น
พิษ บรรยากาศเปลี่ยนแปลง เกิดสภาวะโลกร้อน ทำให้ภัยพิบัติ
ต่างๆ มากขึ้น ตลอดจนคุณภาพการดำรงอยู่ของสรรพชีวิต ซึ่ง
รวมถึงมนุษย์ด้วย

ที่เป็นดังนี้เพราะเป็นระบบเศรษฐกิจแบบแยกส่วน ที่เอาเงินเป็นตัวตั้ง
ดั่งที่ใช้จิตพิเป็นเครื่องวัดการพัฒนา ไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการอยู่ร่วม
กันด้วยสันติ เมื่อเป็นระบบเศรษฐกิจแบบแยกส่วน ไม่ว่าจะดีข้อดีอย่างไร
อะไรที่แยกส่วนโดยไม่คำนึงถึงความเป็นทั้งหมด จะนำไปสู่การเสียดุลยภาพ
เสมอ เมื่อเสียดุลยภาพก็เจ็บป่วย โลกจึงเจ็บป่วยอย่างรุนแรง และแสดง
อาการของความเจ็บป่วยออกมาด้วยประการต่างๆ ที่เรียกว่าวิกฤตการณ์
นานาชาติ ซึ่งบางคนก็เรียกว่าเป็นวิกฤตการณ์อารยธรรมของยุคสมัย

เราไม่มีทางไปด้วยแนวทางการพัฒนาแบบปัจจุบันโดยไม่วิกฤตอย่าง
รุนแรง เราต้องการแนวทางการพัฒนาใหม่ ที่สร้างดุลยภาพของการอยู่
ร่วมกันด้วยสันติระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
แวดล้อม

๔. แนวทางการพัฒนาใหม่ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่

แนวทางการพัฒนาใหม่ ไม่ใช่จิตพิ้นำ

แต่มุ่งสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นเป้าหมาย

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่คือปัจจัยของการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ทำให้
เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และการเจริญเติบโตบนพื้นฐานของดุลยภาพ

**สัมมาชีพหมายถึงอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่
เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้**

สัมมาชีพจึงเป็นทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม
พร้อมกันไปอย่างบูรณาการ ฉะนั้น ย่อมมีสัมมาชีพกันมากเท่าใด เศรษฐกิจ
ยิ่งดีขึ้น จิตใจยิ่งดีขึ้น สังคมยิ่งดีขึ้น สิ่งแวดล้อมยิ่งดีขึ้น และศีลธรรมยิ่งดี
ขึ้น ต่างจากจิตพิที่เมื่อจิตพิดีขึ้น อย่างอื่นอาจจะไม่ดีขึ้นเป็นเงาตามตัว
เพราะจิตพิเป็นการวัดแบบแยกส่วนดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น การมีสัมมาชีพเต็ม
พื้นที่จึงเป็นตัววัดการพัฒนาที่ดีกว่าจิตพิ

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่คือรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข

ที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ย้อนหลังไป
๔๕-๕๐ ปี เต็มไปด้วยสิ่งไม่ดั่งามต่างๆ เช่น การลักขโมย การพนัน
ยาเสพติด พระสอนเท่าไรๆ ก็ไม่ได้ขึ้น จนไม่รู้จะทำอย่างไร ต่อมาพระหนุ่ม
รูปหนึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดยกกระบัตรรูปใหม่ ซึ่งต่อมาท่านเป็น
พระครูสาครสังวรกิจ หลวงพ่อไปสำรวจดูพบว่าชาวบ้านยากจนมาก ท่านจึง
ตั้งใจว่าวัดจะไม่ไปเรียไรชาวบ้าน แต่จะทำให้เขาหายจน ท่านไปศึกษา
ภูมิประเทศว่าชาวบ้านจะทำมาหากินอะไรดี แล้วลงความเห็นว่าจะปลูก
มะพร้าวและทำน้ำตาลมะพร้าวขาย ท่านไปศึกษาเรื่องการปลูกมะพร้าว จน
ตัวท่านเองเป็นผู้เชี่ยวชาญ แล้วแนะนำสั่งสอนชาวบ้านทั้งตำบลให้ปลูก
มะพร้าว โดยวัดทำตัวอย่างให้ดูพร้อมทั้งจัดทอดผ้าป่าหาพันธุ์ดีๆ มาให้ ใน
ที่สุดชาวบ้านทั้งตำบลปลูกมะพร้าวและทำน้ำตาลมะพร้าวขาย น้ำตาล
ยกกระบัตรมีชื่อว่าหอมอร่อย ชาวบ้านทุกคนมีรายได้ ๒๐๐-๔๐๐ บาท
ต่อวันต่อคน (ในสมัยนั้น) ปรากฏว่าความชั่วช้าต่างๆ หายไปหมด ตำบล
ยกกระบัตรมีความร่มเย็นเป็นสุข

การมีสัมมาชีพ พอกินพอใช้ ทำให้ภูมิใจในตัวเอง มีศักดิ์ศรี ทำให้ไม่
อยากทำไม่ดี และการมีสัมมาชีพถ้วนหน้าทำให้ไม่เบียดเบียนกัน

ในพระไตรปิฎก กุฏทันตสูตร พระพุทธองค์ตรัสเล่าถึงครั้งหนึ่งมี
พระเจ้าแผ่นดินชื่อพระมหาวชิตราช มีโจรเกิดขึ้นในบ้านเมือง พระองค์จะส่ง
กองทัพไปปราบ บุโรหิตกราบทูลว่าเมื่อกองทัพไปปราบแล้วกลับมา พวกโจร

มันก็จะกลับมาใหม่ สิ่งที่เราควรทำคือใครมีอาชีพเกษตรกรรม โครกขกรรม
ใครมีอาชีพพาณิชยกรรม ใครมีอาชีพรับราชการ พระองค์พึงบำรุงเขาให้
ทำได้ดี

สมันนั้นมีอาชีพอยู่ ๓ อาชีพ คือ เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และรับ
ราชการ เมื่อบำรุงทั้ง ๓ อาชีพแล้ว บุโรหิตกราบทูลถึงผลที่จะเกิดขึ้นคือ
บ้านเมืองของพระองค์จะร่มเย็นเป็นสุข โภคทรัพย์จะเกิดขึ้นในท้องพระคลัง
(เศรษฐกิจดี) ราษฎรจะไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่ (ไม่มีการลักขโมย) จะยัง
บุตรให้พื่อนอยู่นอก (ครอบครัวอบอุ่น) นี่เป็นการบรรยายถึงความร่มเย็น
เป็นสุขอย่างเห็นภาพ ทั้งในพระไตรปิฎกและเรื่องราวของตำบลยกกระบัตร์
ตรงกันคือ การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ เป็นปัจจัยของความร่มเย็นเป็นสุข

ชาวพุทธและศาสนิกอื่นๆ ล้วนสนใจอยากเห็นความร่มเย็นเป็นสุข พึง
เข้าใจว่าการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข
ท่ามกลางความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ การสอนเรื่องอบายมุขอย่างเดียว
ยากที่จะเกิดศีลธรรม สัมมาชีพเป็นศีลธรรม การมีสัมมาชีพถ้วนหน้าหรือ
เต็มพื้นที่ทำให้ไม่เบียดเบียนกัน จึงเป็นปัจจัยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่จึงควรเป็นเป้าหมายและดัชนีวัดการพัฒนา
พื้นที่หมายถึงหมู่บ้านหรือชุมชน ตำบลหรือท้องถิ่น และจังหวัด ทุกหมู่บ้าน
ทุกตำบล ทุกจังหวัด ควรมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่

๕. สัมมาชีพเต็ม ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกจังหวัด

การพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง
เรามีตัวอย่างของชุมชนระดับหมู่บ้านและระดับตำบล ที่มี**กระบวนการ
พัฒนาอย่างบูรณาการด้วยวิถีทางประชาธิปไตย** แล้วเกิดความร่วมมือ
เป็นสุข ที่ควรขยายตัวได้ทั่วประเทศ

กระบวนการ คือการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งเป็นวิถีประชาธิปไตย

สภาผู้นำชุมชน คือองค์กรการจัดการ ประกอบด้วยผู้นำทั้งที่เป็น
ทางการและไม่เป็นทางการ คือผู้นำกลุ่มต่างๆ รวมกันประมาณ ๔๐-
๖๐ คน

การสำรวจชุมชน สภาผู้นำชุมชนทำการสำรวจข้อมูลชุมชน ตรงนี้เป็น
ขั้นตอนที่สำคัญ เพราะถ้าปราศจากข้อมูล สภามานั่งถกความเห็นกัน
เฉยๆ ยากที่จะประสบความสำเร็จ

แผนชุมชน คือเครื่องมือของการขับเคลื่อนการพัฒนา จากข้อมูลชุมชน
สภาผู้นำชุมชนทำแผนชุมชน ซึ่งเป็นแผนพัฒนาอย่างบูรณาการ
ทั้งเศรษฐกิจ-จิตใจ-สังคม-วัฒนธรรม-สิ่งแวดล้อม-สุขภาพ-การศึกษา

สภาประชาชนหรือสภาชุมชน สภาผู้นำชุมชนทำแผนชุมชนเสนอสภา
ประชาชนซึ่งประกอบด้วยคนทั้งหมู่บ้านให้วิพากษ์วิจารณ์ตบแต่ง และ
ในที่สุดเป็นแผนของคนทั้งหมู่บ้าน

คนทั้งหมู่บ้านร่วมขับเคลื่อนแผนชุมชน เมื่อคนทั้งหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการทำแผนชุมชน ก็มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมขับเคลื่อน และเมื่อขับเคลื่อนไปทุกอย่างก็ดีขึ้นเป็นลำดับ ทั้งเศรษฐกิจ-จิตใจ-สังคม-วัฒนธรรม-สิ่งแวดล้อม-สุขภาพ-การศึกษา

ทั้งหมดเป็นกระบวนการประชาธิปไตยที่คนทั้งหมู่บ้านมีส่วนร่วมโดยตรง รวมเรียกว่า **การพัฒนาบูรณาการ ๘** คือ เศรษฐกิจ-จิตใจ-สังคม-วัฒนธรรม-สิ่งแวดล้อม-สุขภาพ-การศึกษา-ประชาธิปไตย ซึ่งสามารถสร้างชุมชนน่าอยู่ หรือชุมชนร่มเย็นเป็นสุข บางชุมชนทุกสิ่งทุกอย่างดีหมด ประดุจสวรรค์บนดิน

ที่กล่าวข้างต้นคือโครงสร้างของการพัฒนาขั้นมูลฐาน ซึ่งสามารถเพิ่มเติมตกแต่งให้งดงามเพิ่มเติมอย่างไรก็ได้ ทั้งนี้บนหลักการของการรักษาคุณภาพของการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ระหว่างคนกับคนและคนกับสิ่งแวดล้อม เรื่องเศรษฐกิจชุมชนก็มีเป้าหมายให้ทุกบ้านมีสัมมาชีพ บางชุมชนก็พัฒนาไปไกลถึง**วิสาหกิจชุมชน*** ซึ่งทำอาชีพหลายสิบอย่างเชื่อมโยงกัน รวมทั้งจัดการท่องเที่ยวชุมชน เมื่อชุมชนไปถึงขั้นทำวิสาหกิจชุมชนได้ก็จะหายจนอย่างเด็ดขาดและถาวร วิสาหกิจชุมชนจะรองรับคนตกงานจากในเมืองได้สบายมาก

* ดู เสรี พงศ์พิศ ในข้อเขียนเรื่องวิสาหกิจชุมชน หลายชิ้น

การแก้ความยากจนอย่างเด็ดขาดและถาวรคือการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาอย่างบูรณาการทั้ง ๘ เรื่อง ซึ่งรวมถึงทำวิสาหกิจชุมชนได้ ไม่ใช่**แจกตะพานิยม** แต่ชุมชนพึ่งตนเองไม่ได้

รูปแบบเศรษฐกิจชุมชนนี้ สามารถขยายตัวไปทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทั้งจังหวัด ทุกจังหวัด

๖. ที่ดิน-ป่าไม้-แหล่งน้ำ ทรัพยากรเพื่อสัมมาชีพ

ทรัพยากรธรรมชาติคือฐานของสัมมาชีพ ถ้าทรัพยากรธรรมชาติ ร่อยหรอไม่พอเพียงพอต่อการดำรงชีวิต ผู้คนก็จะแย่งชิงกันหรือถึงขั้นกินเนื้อกันเอง ฉะนั้น การอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และจัดการให้มีการใช้อย่างเป็นธรรม เป็นหัวใจของการส่งเสริมสัมมาชีพ เต็มพื้นที่

ประเทศไทยโชคดีที่เรามีที่ดินมากพอสมควร มีความหลากหลายทางชีวภาพและสามารถผลิตอาหารได้เหลือเกิน เราควบคุมจำนวนประชากรได้ดี ทำให้จำนวนประชากรของเราไปคงที่ที่ ๗๐ กว่าล้านต้นๆ ซึ่งไม่เหลือกำลังทรัพยากรที่จะแบกรับ ฉะนั้น ในอนาคตแม่โลกจะวิกฤตเท่าใดๆ ไทยก็ไม่ใช่เป็นไร เพราะเราผลิตอาหารได้เหลือเกิน เราจะต้องรักษาจุดแข็งของเราตรงนี้ไว้ อย่าให้ต่างชาติมาแย่งที่ดินของเราไป อย่าเห็นแก่เงิน เพราะ “เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาเป็นของจริง” ถึงมีเงินแต่ไม่มีอาหารให้ซื้อ ก็ไม่มีกิน การสามารถผลิตอาหารกินเองเหลือขาย เป็นเรื่องความมั่นคงด้านอาหาร

เราจะต้องยึดจุดแข็งตรงนี้ไว้ พยายามอนุรักษ์และเพิ่มพูนทรัพยากรของเรา จัดที่ทำกินให้เป็นประชาชนมากที่สุด เพิ่มพูนป่าไม้ อนุรักษ์พันธุ์สัตว์พันธุ์ปลาให้มากที่สุด ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งตลอดความยาวชายทะเลของเรา ต้องอนุรักษ์สัตว์น้ำในแม่น้ำทุกสายอย่างเดียวกัน คนฮักเมืองน่านที่มีจุดคุ้มครองปลากว่าร้อยจุดในแม่น้ำน่าน ทำให้ชาวบ้านมีปลากินอย่างอุดมสมบูรณ์ ถ้าจับกินหมดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำก็จะมีอะไรกิน

๗. จัดให้ประชาชนทำกินมากที่สุด ความมั่นคงด้านอาหาร

การเกษตรพืชเชิงเดี่ยวส่วนใหญ่จะนำไปสู่การขาดดุลยภาพและความมั่นคง คือเกษตรกรขาดทุน เป็นหนี้ ขายไร่ขายนา ขายวัวขายควาย ขายลูกสาวไปเป็นโสเภณี เสียคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ภายใน ๕๐ ปีที่ประเทศไทยส่งเสริมเกษตรเชิงเดี่ยว ป่าไม้ของเราหายไปกว่าเท่าตัวของที่เหลือ กล่าวคือประเทศไทยมีเนื้อที่ ๓๒๑ ล้านไร่ เมื่อ ๕๐ ปีก่อนเรามีเนื้อที่เป็นป่ากว่า ๒๒๐ ล้านไร่ หรือกว่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ บัดนี้เหลือพื้นที่เป็นป่าประมาณ ๘๐ ล้านไร่ หรือราว ๒๐ เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่เท่านั้น ความเป็นปายหายไปยิ่งทำให้ประชาชนยากจนมากขึ้น ต้นน้ำลำธารเหือดแห้ง เกิดสภาพทั้งขาดน้ำในฤดูแล้งและน้ำท่วมในฤดูฝน เพราะขาดป่าไม้เป็นตัวซับและปล่อยน้ำ มีการใช้ยาฆ่าแมลงกันมากจนอาหารและน้ำปนเปื้อนด้วยสารพิษ ทำให้โรคมะเร็งและความพิการเพิ่มขึ้น อาชีพที่ขาดทุนและหนี้สินที่เพิ่มขึ้นทำให้ชาวบ้านมีความเครียดสูง ความรุนแรงเช่นการฆ่ากันตายเพิ่มขึ้น

ท่ามกลางแผ่นดินเดือดดังกล่าวข้างต้น **ชาวบ้านจำนวนหนึ่งได้เปลี่ยนวิถีชีวิตและวิถีการเกษตรที่ทำให้ทุกอย่างกลับคืนสู่ดุลยภาพ** แทนที่จะปลูกพืชเชิงเดี่ยว เขาทำหลายอย่างพร้อมกัน เช่น ปลูกข้าว ปลูกผัก ปลูกผลไม้ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ทำให้มีกินอิ่ม เหลือขาย หนี้หมด เงินออมเพิ่มขึ้น สุขภาพดี มีต้นไม้มากขึ้น ต้นน้ำลำธารผุด ชีวิตยืนยาว ความรุนแรงลดลง การฆ่ากันตายหายไป ชาวบ้านมีความมั่นใจในวิถีชีวิตสมดุลและร่มเย็นเป็นสุขเช่นนี้

ทิศทางนโยบายคือพยายามจัดสรรที่ดินให้คนไทยใช้ทำเกษตรยังชีพให้ได้มากที่สุด ให้คนไทยมีความมั่นคงด้านอาหารและมั่นคงในชีวิต การมี ๒ อาชีพจะช่วยประกันความมั่นคง คือทำเกษตรยังชีพบวกกับอาชีพอื่นจะเป็นอะไรก็แล้วแต่ ถ้าอาชีพอื่นพลาดพลั้งก็ยังมีหลังยันคือมีบ้านอยู่มีข้าวกิน มีพยาบาลที่โรงพยาบาลขอนแก่นแล้วว่า เธอทำเกษตรไปด้วยตอนเย็นและเสาร์อาทิตย์ (งานเกษตรไม่ต้องทำตลอดเวลา เพราะต้นไม้ก็โตเอง ปลาก็โตเอง) แต่ละวันมีของให้ขายเยอะทีเดียว บางวันได้ถึงพันบาท เมื่อก่อนต้องกตเอื้อที่เอ้มบ่อยๆ เดียวนี้ต้องคอยเอาเงินไปฝาก

การจัดที่ให้ประชาชนทำกินมากที่สุด ครอบครัพละ ๕-๖ ไร่ อาจทำได้หลายวิธี อาจให้เช่าระยะยาวหรือให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลก็ได้

๘. เชื่อมต่อเศรษฐกิจมหภาค กับเศรษฐกิจชุมชนให้เกื้อกูลกัน

แนวทางใหญ่ของเราคือถ้าเชื่อมโยงเศรษฐกิจมหภาคกับเศรษฐกิจชุมชนให้เกื้อกูลกัน ประเทศไทยจะร่มเย็นเป็นสุข

เพราะระบบเศรษฐกิจชุมชน เป็นระบบการพัฒนาอย่างบูรณาการ ๘ ประการดังกล่าวแล้ว คือ เศรษฐกิจ-จิตใจ-สังคม-วัฒนธรรม-สิ่งแวดล้อม-สุขภาพ-การศึกษา-ประชาธิปไตย

เมื่อเศรษฐกิจมหภาคเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจชุมชนอย่างเกื้อกูลกัน ก็เท่ากับเศรษฐกิจมหภาคไปส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้ง ๘ ประการ

ภาคธุรกิจอาจรวมตัวกันเป็น**สภาธุรกิจเพื่อการพัฒนา(สรพ.)** (Business Council for Development) ซึ่งมีเครือข่ายเชื่อมโยงกันทุกจังหวัด ในแต่ละจังหวัด **สรพ.** ก็ไปสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาการผลิต เชื่อมผลิตผลและผลิตภัณฑ์มาสู่การตลาดและการส่งออก ยิ่งชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจมหภาคยิ่งมั่นคง เพราะวางอยู่บนฐานชุมชนอันกว้างใหญ่ ถ้าเศรษฐกิจมหภาคเชื่อมกับเศรษฐกิจชุมชนจะเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ เพราะเรื่องค่าแรงขึ้นต่ำนั้นเป็นเรื่องของการจ้างงานในเมือง

ซึ่งก็ไม่ค่อยจะพอกินพอใช้ แต่ในชุมชนนั้นชาวบ้านมีบ้านอยู่และมีข้าวกินอยู่แล้ว เขาได้ค่าจ้างเท่าไรก็เป็นเงินเหลือเก็บ ทางภาคธุรกิจใช้แนวคิดเรื่อง clusters อยู่แล้ว แต่คลัสเตอร์ไม่ได้มีแต่ระหว่างบริษัทด้วยกันเท่านั้น แต่เป็นคลัสเตอร์กับชุมชนได้ด้วย ซึ่งในวิสาหกิจชุมชนมีอาชีพเป็นลิบๆ อย่างเชื่อมโยงกันอยู่

ภาคธุรกิจที่ต่อเชื่อมกับระบบเศรษฐกิจชุมชนยังเท่ากับนำผู้บริโภคในเมืองเข้าไปส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้ง ๘ ประการด้วย บริโภคที่ไรก็ทำให้บ้านเมืองดีขึ้น พลังผู้บริโภคนั้นมหาศาลต้องเชื่อมโยงไปสู่สิ่งดีงามที่จะเกิดขึ้นในแผ่นดิน

ในแต่ละจังหวัด สภาธุรกิจเพื่อการพัฒนายังสามารถช่วยผลักดันให้เกิดการศึกษาที่ดีได้ด้วย การศึกษาควรจะเชื่อมโยงกับการมีสัมมาชีพ ในแต่ละจังหวัดประชาคมน่าจะรวมตัวกันจัดให้มี**วิทยาลัยประชาคม**ให้พอเพียงกับความต้องการ วิทยาลัยประชาคมจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ให้เรียนรู้จากการทำงานเป็นและมีรายได้ไปด้วย สถานประกอบการทุกชนิดที่ประสบความสำเร็จควรจะเป็นสถานที่ฝึกงานอย่างดีสำหรับนักศึกษา โดยจ่ายค่าแรงสักครึ่งของค่าแรงปกติก็ได้ สถานประกอบการก็ประหยัดค่าใช้จ่ายในการได้คนมาทำงาน โดยสอนให้เข้าทำงานเป็นลูกจ้างหนัก และรับผิดชอบ นักศึกษาก็ได้เรียนรู้การทำงานด้วย มีรายได้ไปด้วย ประหยัดเงินของพ่อแม่

๙. ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise)

แนวคิดเรื่องธุรกิจเพื่อสังคมมีน้ำหนักมากและไปได้ไกล

แนวคิดนั้นก็คืองานเพื่อสังคมมีมากแต่งบประมาณมีจำกัด การที่จะ
ต้องไปขอเงินใครเพื่อมาทำงานเพื่อสังคมก็ลำบาก ธุรกิจเพื่อสังคมนั้นสร้าง
รายได้ขึ้นมาเองจากการทำงานเพื่อสังคม ไม่ต้องไปขอเงินใคร ถ้าอย่างนั้นก็
ไปได้ไกล

ที่ประเทศอังกฤษมีองค์กรธุรกิจเกิดขึ้นกว่า ๕๕,๐๐๐ องค์กรและกำลัง
เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เขาเรียกว่าเป็น Third Sector ในหลายประเทศ
“ภาคที่สาม” นี้มีอัตราการเติบโตเร็วกว่าภาคอื่นๆ ทั้งหมด แสดงว่าไปถูก
ทาง ยกตัวอย่างที่อังกฤษมีหนังสือพิมพ์เรียกว่า Street Newspaper
เขาให้คนเร่ร่อนตามถนนเป็นผู้ขายและมีรายได้ คนเหล่านี้รู้จักตรอกซอกซอย
ของเมืองเป็นอย่างดี ปรากฏว่าคนซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับนี้กันมากเพราะ
ต้องการมีส่วนร่วมใน “คุณค่า” และปรากฏว่าอาชญากรรมตามถนนที่
เรียกว่า street crimes ลดลง ธุรกิจบางอย่างก็สร้างงานให้คนจนทำให้
ให้คนพิการทำ ฯลฯ ธุรกิจเหล่านี้มี “คุณค่า” ที่คนอยากร่วมด้วยจึงเจริญดี

คนส่วนใหญ่ไม่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์ซ่อนอยู่ภายใน ต้องการทำอะไร
ที่มีคุณค่า ธุรกิจคุณค่าจึงมีคนร่วมด้วยมากและมีอนาคตไกล

ในประเทศไทย สถาบันพัฒนาประชากรของมูลนิธิชัย วีระไวทยะ เป็น
ธุรกิจเพื่อสังคมที่ชัดเจน ทำประโยชน์ให้ผู้คนเป็นจำนวนมากพร้อมๆ กับมี
การจ้างงานอย่างเหลือหลาย นิติสารหอมชาวบ้านที่ทำมา ๓๐ ปีก็เป็นธุรกิจ
เพื่อสังคมที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม พร้อมๆ กับเลี้ยงตัวเองได้โดยไม่มีใคร
เอากำไรไปแบ่งกัน ควรจะมีการสำรวจว่ามีธุรกิจเพื่อสังคมอะไรอีก

สิ่งหนึ่งที่น่าทำมากสำหรับบัณฑิตจบใหม่ที่ไม่มียานพาหนะ หรือสำหรับ
องค์กรพัฒนาเอกชน คือการรวมตัวกันทำธุรกิจที่เชื่อมโยงผู้ผลิตในชนบท
กับผู้บริโภคในเมืองให้เกื้อกูลกัน กล่าวคือผู้ผลิตก็ผลิตอาหารปลอดภัย
เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเมือง ผู้บริโภคบริโภคเมื่อใดก็ไปสนับสนุนการ
พัฒนาอย่างบูรณาการทั้ง ๘ ประการ ซึ่งรวมทั้งการสร้างป่าไม้ต้นน้ำลำธาร
ด้วย การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเป็นไปได้ต่อเมื่อโยงพลังผู้บริโภคไปสนับสนุน
การผลิตอาหารแบบอนุรักษ์ เพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากธุรกิจเพื่อสังคมเป็นเรื่องใหญ่และมีความหมายมาก สภา
ธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ดี องค์กรอื่นใดก็ดี ควรจะรวมตัวกันขับเคลื่อนเรื่อง
ธุรกิจเพื่อสังคมอย่างเป็นระบบ เรื่องนี้จะเป็นทั้งเรื่องการสร้างจิตสำนึกใหม่
พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม ไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุข

๑๐. วัด องค์กรท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ กับ การสร้างสัมมาชีพ

เนื่องจากการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข องค์กรต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนควรถือเป็นหน้าที่ที่จะจ้างงานให้คนมีงาน ทำมากที่สุด งานที่หน้าทำในสังคมมีมากมายหลายอย่าง เช่น ทำความสะอาด ถนนหนทางแม่น้ำลำคลอง ปลูกรักษาต้นไม้ เป็นอาสาสมัครไปดูแลคนแก่ คนเจ็บ คนพิการ ไปช่วยคนจนเลี้ยงลูก ฯลฯ เพื่อให้บ้านเมืองของเราสะอาดงดงาม ร่มรื่นน่าอยู่ ทั้งทางกายภาพและความมีน้ำใจ

หน่วยงานของรัฐมีงบประมาณมาก ควรจะใช้งบประมาณมาจ้างงานให้ คนมีงานทำมากที่สุด องค์กรท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน เรามีวัดประมาณ ๓๐,๐๐๐ วัด เป็นทุนทางสังคมอันมหาศาล มีศรัทธาของชาวบ้านต่อ พระพุทธเจ้าเป็นทุนที่สำคัญ ประเด็นของวัดคือขาดการจัดการที่ดี ชุมชน และภาคธุรกิจควรรวมตัวกันสนับสนุนให้มีการจัดการที่ดี โดยมีต้นไม้วรรัน มีบริเวณที่สะอาดสงบ เรามักเห็นบริเวณวัดสกปรกรกรุงรัง มีคนจนอยู่ รอบๆ ยั่วเย้า วัดมีเงินมากๆ ก็มี แต่ไม่ได้เอามาจ้างงานคนจนที่อยู่รอบๆ

วัดให้ทำงานที่เป็นประโยชน์และมีรายได้ พระจะเอาแต่ให้ศีลอย่างเดียวก็ แก่ปัญหาโมฆะใจไม่ได้ บ่อยๆ ครั้งก็มาขอโมยพระพุทธรูปในวัดเสียด้วย ชั่ว หรือบางครั้งก็มาฆ่าพระที่มีเงินมากๆ เสียด้วย พระที่มีเงินมากๆ ก็นำไป สู่ความเสียหาย เช่นเรื่องสีกาก็มีให้เห็นอยู่ การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็น บ่อเกิดของศีลธรรมมากกว่าคำสอนเฉยๆ

ถ้ามีการจัดการดีๆ นอกเหนือไปจากเรื่องความสะอาดความร่มรื่น ดังกล่าวแล้ว ทุกวัดน่าจะมีอาจารย์สอนกรรมฐานดีๆ นอกจากนั้นการดูแล โบราณวัตถุศิลปวัตถุเก่าแก่ในวัด จัดการการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ มีผู้อธิบายโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่สัมพันธ์กับธรรมก็จะเกิดประโยชน์ กับนักท่องเที่ยว อาจเก็บค่าเข้าชมสำหรับผู้ที่จะเสียได้ จัดให้มีตลาด ชุมชน ที่แม่ค้าพ่อค้ารายย่อยจะนำสินค้ามาขายกับนักท่องเที่ยว จ้างคน ทำความสะอาดห้องน้ำห้องส้วมให้สะอาด ต่างๆ นานาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ สามารถทำได้ และก็เป็นธุรกิจเพื่อสังคมไปด้วยในตัว สร้างสัมมาชีพให้คน จำนวนมหาศาล

ถ้าเรามีเป้าหมายร่วมกันว่า แนวทางใหม่ของการพัฒนาประเทศคือ การสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ทุกภาคส่วนของสังคมควรมุ่งสร้างสัมมาชีพให้ เต็มพื้นที่

๑๑. การศึกษา กับ การสร้างสัมมาชีพ

ระบบการศึกษาของเราสร้างคนหยาบโหยงขึ้นมาเต็มประเทศ
คือคนที่ทั้งทำงานก็ไม่เป็น สร้างความรู้ก็ไม่เป็น
แต่ประเทศมีต้นทุน (cost) มหาศาลในการศึกษาแบบนี้

ต้นเหตุของระบบการศึกษาแบบนี้มาจากวัฒนธรรมที่ขาดการเห็นคุณค่า
ของการทำงาน (Work value) ในขณะที่จีน ญี่ปุ่น เยอรมัน สหรัฐอเมริกา
เป็นตัวอย่างของสังคมที่ให้คุณค่ากับการทำงาน เขาจึงเข้มแข็ง

สังคมไทยมีค่านิยมแบบ “ขอให้ได้เป็นเจ้าของคน” “ขอให้ได้นั่งกิน
นอนกิน” จึงหยาบโหยง ดูถูกการใช้แรงงาน ดูถูก“งานต่ำ” ดูถูกอาชีพศึกษา
ดูถูกชาวบ้านที่ทำมาหากิน คนขายกล้วยเตี้ยๆ แม่ค้าขายของชำ ช่างผสมปูน
 ฯลฯ คนเหล่านี้ไม่มีเกียรติเลยในสังคมไทย ทัดคนคดที่ผิดๆ เหล่านี้นำมา
ซึ่งระบบการศึกษาไทยอย่างที่เป็นที่ไม่เห็นคุณค่าของการทำงานและเรียนรู้
จากการทำงาน จึงสร้างคนหยาบโหยงทำงานไม่เป็น ผู้ประกอบการบ่นกัน
พร้อมว่าบัณฑิตไทยมีแต่ปริญญา แต่ทำงานไม่เป็น ไม่สู้งานหนัก ไม่รับผิดชอบ
บัณฑิตเหล่านี้ถือว่าแต่ไม่เป็นนักวิชาการค้นคว้าสร้างความรู้ให้เป็น

ประโยชน์ต่อสังคมเลย ให้ฟังการประชุมแล้วให้เขียนรายงานการประชุมให้
ได้สาระเกือบทั้งหมดจะทำไม่ได้

ระบบการศึกษาของเราที่ผลิตบัณฑิตที่เป็นคนครึ่งๆ กลางๆ เหล่านี้ คือ
ทำงานก็ไม่เป็น สร้างความรู้ก็ไม่เป็น เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ และมี
ส่วนสำคัญที่ทำให้ชาติวิกฤต คนไทยทุกภาคส่วนต้องเข้ามาร่วมกันอภิวัฒน์
การศึกษาไทย อย่าทิ้งไว้ให้เป็นเรื่องของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐมนตรี
ว่าการเท่านั้น เรื่องมันใหญ่และยากเกินกำลังของท่าน คนไทยทั้งหมดต้อง
เข้ามาช่วยกัน ทำให้ระบบการศึกษา เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งของชาติ
โดยคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

- (๑) ต้องสร้างคุณค่าของการทำงาน เห็นการทำงานทุกชนิดเป็นของ
ดีของมีค่า
- (๒) การเรียนรู้ต้องเรียนรู้จากการทำงาน ใช้การทำงานเป็นเครื่องเรียนรู้
ให้ทำงานเป็น สู้งานหนัก และรับผิดชอบ
- (๓) เรียนรู้ให้คิดเป็น อยู่ร่วมกันเป็น จัดการเป็น สร้างความรู้และ
จัดการความรู้เป็น

ระบบการศึกษาเป็นระบบที่ใหญ่มาก มีผู้คนเกือบทั้งประเทศเกี่ยวข้อง
ด้วย ถ้าสามารถปรับระบบการศึกษาตามหลักการดังกล่าวทั้ง ๓ ประการ
การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ก็จะเป็นไปโดยอัตโนมัติ สร้างความเข้มแข็งให้
ประเทศ และสร้างความเป็นสุข

ทุกภาคส่วนต้องเข้ามาด้วยกัน เพราะการศึกษาไม่ใช่เรื่องของกระทรวง
ศึกษาธิการเท่านั้น แต่เป็นเรื่องความเป็นความตายของคนทั้งหมดและของ
ประเทศ ชุมชน ท้องถิ่น ประชาคมจังหวัด ภาคธุรกิจ ควรร่วมกับครูใน
พื้นที่สถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ทดลองส่งเสริมการเรียนรู้แบบ
ใหม่ๆ ซึ่งอาจเรียกว่านวัตกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ทรัพยากรทุกชนิดในพื้นที่
ไม่ใช่โรงเรียนเท่านั้น เพื่อการเรียนรู้ที่ดีโดยเน้นการปฏิบัติจริงทำงานจริง
เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ชีวิตเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่ใช้วิชาเป็นตัวตั้งแล้วแยกส่วนจาก
ชีวิต ในชีวิตต้องมีการทำงาน การเรียนรู้ที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง ต้องทำงานไป
ด้วยเรียนรู้ไปด้วย โดยเรียนรู้ที่จะทำให้ทำงานได้ดีขึ้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์
พร้อมที่ชีวิตก็ดีขึ้น งานก็ดีขึ้น เศรษฐกิจก็ดีขึ้น เรียนแบบนี้ไม่มีการ
ว่างงาน เพราะมีงานทำและมีรายได้ตั้งแต่เป็นนักเรียนแล้ว

เดิมโลกไม่มีการว่างงาน ปัญหาการว่างงานเพิ่งมาเกิดเมื่อพัฒนาแบบ
แยกส่วน แยกระบบการศึกษาออกไปจากระบบชีวิต ถ้าการศึกษาเอาชีวิต
เป็นตัวตั้งจะไม่มีการว่างงานเลย

ระบบการศึกษาที่ถูกต้องจะสร้างสัมมาชีพเต็มประเทศ

สภาธุรกิจเพื่อการพัฒนาจึงควรสนใจพัฒนาระบบการศึกษาที่ถูกต้องด้วย

๑๒. อาชีพด้านสุขภาพ และ การท่องเที่ยว

เรื่องสุขภาพและการท่องเที่ยวถ้าคิดเชิงระบบให้ครบวงจรจะสร้าง
สัมมาชีพให้คนเป็นล้านคน

ประเทศไทยมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้สูงอายุจะเจ็บป่วยเรื้อรัง
ด้วยโรคต่างๆ และในที่สุดต้องนอนจมอยู่กับเตียงไปไหนไม่ได้ ผู้สูงอายุที่
เจ็บป่วยเรื้อรังและพิการไม่เหมาะที่จะไปโรงพยาบาลเพราะเสียค่าใช้จ่ายมาก
และคุณภาพไม่ดีเพราะโรงพยาบาลแน่นและเร่งรีบ ควรได้รับการดูแลที่
บ้านโดยพยาบาลเยี่ยมบ้าน แค่นั้นยังไม่พอ ผู้สูงอายุที่ทำอะไรเองไม่ได้และ
ชักเลอะเลือนต้องการ “เด็ก” ฝ้าดูแลโดยรอบด้าน ขอเรียก “เด็ก” เหล่านี้ว่า
ผู้บริบาล ผู้สูงอายุคนหนึ่งบางที่ต้องจ้างผู้บริบาลถึง ๔ คน คือกลางวัน
๒ คน กลางคืน ๒ คน มีบ้านที่มีผู้สูงอายุที่เลอะเลือนพร้อมกัน ๒ คน ต้อง
จ้างผู้บริบาลถึง ๘ คนก็มี

ผู้บริบาล เหล่านี้อาจเป็นเด็กที่ฝึกขึ้นมาเอง หรือถ้าเป็นเด็กจบ ม.๖
แล้วฝึกสัก ๖ เดือนถึง ๑ ปี ให้รับผิดชอบ มีน้ำใจ และมีทักษะในการ
บริบาลก็จะมีประโยชน์มาก และเป็นสัมมาชีพอย่างแท้จริง

พยาบาล ขณะนี้เรามีทั้งหมดประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน หากจะมีพยาบาลชุมชนและพยาบาลเยี่ยมบ้านให้พอเพียง จำนวนพยาบาลทั้งประเทศอาจจะต้องมากถึง ๔๐๐,๐๐๐ คน ด้วยการฝึกอบรมที่ดีและด้วยวัฒนธรรมอ่อนโยนแบบไทย พยาบาลไทยเป็นที่ต้องการมากในโลก ไทยควรจะเป็น “มหาอำนาจทางการพยาบาล” ในแต่ละจังหวัดมีพยาบาลตั้งแต่ ๑,๐๐๐ คนขึ้นไป พยาบาลอาจตั้ง “มูลนิธิพยาบาลเพื่อชุมชน” ของแต่ละจังหวัดขึ้น แล้วสำรวจความต้องการพยาบาลเยี่ยมบ้านและผู้บริหารทั้งจังหวัด แล้วจัดการให้มีพอเพียงกับความต้องการ มูลนิธิพยาบาลชุมชนในจังหวัดน่าจะสามารถผลิตผู้บริหารตามความต้องการในจังหวัดได้

ครูพี่เลี้ยงเด็ก เรามีเด็กปฐมวัยช่วงอายุ ๐ -๖ ขวบ ประมาณ ๔.๕ ล้านคน ทุกตำบลต้องการสร้างศูนย์เด็กเล็กและครูพี่เลี้ยงเด็ก ถ้าคิดว่าครูพี่เลี้ยงเด็กคนหนึ่งควรจะดูแลเด็กเล็กเพียง ๑๐ คนเท่านั้น เราก็จะต้องการครูพี่เลี้ยงเด็กหลายแสนคน คำถามก็คือมูลนิธิพยาบาลเพื่อชุมชนในแต่ละจังหวัดจะฝึกครูพี่เลี้ยงเด็กได้หรือไม่ หรือควรจะฝึกในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ครูพี่เลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพมีความสำคัญต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

นักรักษาภาพบำบัดและหมอนวดแผนไทย ผู้สูงอายุมักจะมีอาการพิการและต้องการกายภาพบำบัด นักรักษาภาพบำบัดแผนปัจจุบันทำอะไรก็ไม่พอใช้และไม่สามารถกระจายไปสู่ชุมชนได้โดยทั่วถึง กายภาพบำบัดชุมชน

นั้นต้องการหมอนวดแผนไทยด้วย การนวดแผนไทยเป็นที่นิยมถ้าส่งเสริมให้ดีก็จะสร้างอาชีพได้เป็นจำนวนมาก แม้แต่คนตาบอดก็เป็นหมอนวดแผนไทยได้

ศูนย์การแพทย์แผนไทยทุกตำบล ทุกตำบลควรมีศูนย์การแพทย์แผนไทยของชุมชน ที่สามารถให้บริการขั้นมูลฐานได้ ๓ อย่างคือ นวดแผนไทย ประคบสมุนไพรด้วยสมุนไพร และขายยาสมุนไพรที่พิสูจน์แล้วว่าดีประโยชน์ ศูนย์การแพทย์แผนไทยประจำตำบลนี้จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชนได้มาก ลดภาระบริการการแพทย์แผนปัจจุบัน ลดการนำเข้ายาต่างประเทศ และสร้างสัมมาชีพ ศูนย์การแพทย์แผนไทยประจำตำบลนี้ควรให้บริการโดยคนในชุมชนที่ได้รับการฝึกอบรม

ระบบยาสมุนไพร ถ้าทำให้ครบวงจรจะสร้างอาชีพและรายได้มหาศาลตั้งแต่เกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพร กระบวนการผลิตยาสมุนไพร การขายยาสมุนไพร รวมทั้งการส่งออกสมุนไพร

สปาและสถานส่งเสริมสุขภาพชุมชน คนในเมืองนั้นเครียด อ่อนล้า และสุขภาพไม่ดี ถ้าทำสถานส่งเสริมสุขภาพชุมชนที่ดีๆ จะขายดีมาก โดยจัดให้ผู้รับบริการได้พักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติอันสวยงามร่มรื่น ได้สัมผัสชีวิตชาวบ้านที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์มากกว่าคนในเมือง กินอาหารสุขภาพ ออกกำลังกาย บริการการนวดแผนไทย สัมผัสงานศิลปะและฟังธรรมตามควร เหล่านี้จะทำให้ผู้รับบริการได้ฟื้นฟูสุขภาพ เป็นการสร้าง

เสริมสุขภาพ และสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วย ที่สำคัญทำให้คนในเมืองได้สัมผัสความจริงของแผ่นดินไทย ที่มีผลต่อการร่วมสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด

ระบบการท่องเที่ยวครบวงจร เรามักกล่าวกันว่าถ้ามีนักท่องเที่ยวเข้ามา มากแล้วจะทำลายสิ่งแวดล้อมและทำลายวัฒนธรรม ซึ่งก็เป็นความจริง ถ้าการจัดการการท่องเที่ยวยังกระท่อนกระแท่นแยกส่วน แต่จะตรงข้าม ถ้าเราจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นระบบครบวงจร อันทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น วัฒนธรรมดีขึ้น

เราต้องมีการศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ มีการจัดทำพินิจภัณฑ์ตำบลทุกตำบล อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ดูแลวัดทุกวัดให้อยู่ในสภาพดี ผลิตลินค้าวัฒนธรรม รักษาสิ่งแวดล้อมให้สวยงามน่าเที่ยว น่าชม ทุกท้องถิ่นจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพสูงให้พอเพียง เพื่อกำหนดเที่ยวที่มีคุณภาพ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้ความรู้และเจริญจิตใจ โดยถือหลักคนมาท่องเที่ยวกลับไปแล้วเป็นคนดีขึ้น ดูแลระบบการเดินทาง และที่พักตามระยะทางมีจุดพักที่สวยงาม บริการดี มีการขายอาหารและสินค้าทางวัฒนธรรม มีที่พักนักท่องเที่ยวที่สะอาดน่าพักราคาพอสมควร ตลอดไปจนถึงโฮมสเตย์ ต้องจัดระบบการเงินที่ได้จากการท่องเที่ยวให้ถูกต้อง คือมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม รวมทั้งจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ไปสนับสนุนการศึกษาวิจัย การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การศึกษาและฝึกอบรมมัคคุเทศก์ และกิจกรรมได้อื่นที่จะทำให้ระบบการท่องเที่ยวครบวงจร

ระบบการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงครบวงจร จะก่อให้เกิดความสร้างสรรค์ ทั้งการวิจัย อนุรักษ์วัฒนธรรม การอนุรักษ์แหล่งโบราณสถาน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาคุณภาพคน ตลอดจนสร้างอาชีพและรายได้มหาศาล

ชุมชนท้องถิ่น ประชาคมจังหวัด สภาธุรกิจเพื่อการพัฒนา ควรร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพัฒนาระบบการท่องเที่ยวให้ครบวงจร

เศรษฐกิจระบบอาหาร เศรษฐกิจสุขภาพ และเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เป็นสามมภ์หลักของเศรษฐกิจไทย ถ้าทำให้ครบวงจรก็เหลือกินเหลือใช้

๑๓. ร่วมสร้างประเทศไทย ให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด

ประเทศไทยมีทรัพยากร หรือทุนประเภทต่างๆ มหาศาล ทั้งทุนทาง
ภูมิประเทศและทรัพยากรทางธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม
ทุนทางศาสนธรรม มากเกินพอที่คนไทยจะอยู่กันด้วยความสุขถ้วนหน้า
เราควรตั้งเป้าว่าเราจะร่วมกันสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด

ก็คงไม่ยากที่จะนิยามว่าประเทศที่น่าอยู่ที่สุดเป็นอย่างไร เช่น

- (๑) ผู้คนมีอิสรภาพ มีจิตสำนึกที่ดี รักความถูกต้องดีงาม รักการเรียนรู้
- (๒) มีเศรษฐกิจดี หลุดพ้นจากความยากจน ทุกคนมีสัมมาชีพมั่นคง
- (๓) มีสังคมเข้มแข็ง มีประชาธิปไตยคุณธรรม มีสันติภาพ มีสุนทรียธรรม
- (๔) มีสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม และเกื้อกูลต่อชีวิต
- (๕) คนทั้งปวงมีสุขภาพะ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา
เป็นต้น

ทั้งนี้โดยการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กร และใน
ทุกเรื่อง เพื่อสร้าง

- (๑) ชุมชนน่าอยู่ทุกหมู่บ้าน
- (๒) ท้องถิ่นน่าอยู่ ทุกตำบล ทุกเทศบาล
- (๓) เมืองน่าอยู่ ทุกเมือง
- (๔) จังหวัดน่าอยู่ ทุกจังหวัด
- (๕) ประเทศไทยน่าอยู่ ทั้งประเทศ

องค์กรต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ที่สนใจเรื่องร่วมสร้างประเทศไทย
น่าอยู่ ควรรวมตัวกันเป็นภาคีส่งเสริมร่วมสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศ
ที่น่าอยู่ที่สุด

ภาคีประเทศไทยน่าอยู่ จัดให้มีการทำข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ถึง
สถานภาพและความก้าวหน้าเรื่องประเทศไทยน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง ควรมีการ
รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเทศที่น่าอยู่ในโลก เช่น สวิตเซอร์แลนด์
เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เว ว่าเขามีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง นำข้อมูลนี้เผยแพร่
ในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง กระตุ้นให้สังคมไทยทำได้ดีเท่าเขา และ
ดีกว่าเขาในที่สุด

ภาคีประเทศไทยน่าอยู่ ควรจัดให้มีการทำตรรกะของการเป็นประเทศ
น่าอยู่ แล้วใช้ตรรกะนี้วัดความก้าวหน้าเป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบ
ระหว่างจังหวัดต่างๆ และกระตุ้นให้ร่วมสร้างประเทศน่าอยู่ให้ดียิ่งๆ
ขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของการเป็นสังคมน่าอยู่

๑๔. มุมมองใหม่ จิตสำนึกใหม่

เรื่องสัมมาชีพเต็มพื้นที่กับเรื่องร่วมสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด เป็นเรื่องไม่ยากเลย ถ้าเรามีมุมมองใหม่ จิตสำนึกใหม่

มีปัจจัย ๒ อย่างใหญ่ๆ ที่ทำให้เรามีมุมมองเก่า จิตสำนึกเก่า คือ **หนึ่ง** โครงสร้างอำนาจแบบ “นาย-ไพร่” หรือระบบเจ้าขุนมูลนายซึ่งมีมาแต่โบราณ ทำให้เกิดความสยบยอมฟุ้งฟิง ไม่กล้าคิดไม่กล้าทำ

สอง มหาอำนาจตะวันตกที่ถือยุโรปเป็นศูนย์กลางของความเจริญพยายามสวม “แว่นตะวันตก” ให้เห็นว่าประเทศต่างๆ นอกจากยุโรป เป็นประเทศที่ยากจน ไม่มีภูมิปัญญา ด้อยพัฒนา “แว่นตะวันตก” ทำให้ดูถูกตัวเองว่าต่ำต้อย ยากจน ล้าหลัง ไม่มีศักยภาพ ฟุ้งตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งฝรั่งแบบ “ฝรั่ง สรรถัง คัจฉามี” อยู่ร่ำไป

มุมมองเก่า จิตสำนึกเก่าทำให้เราติดหล่ม ทั้งๆ ที่เรามีทุนต่างๆ มหาศาล ดังกล่าวแล้ว รวมทั้งทุนทางประวัติศาสตร์ ถึงเวลาที่เราจะต้องมีมุมมองใหม่ จิตสำนึกใหม่

คนไทยต้องสลัดตัวไปสู่อิสรภาพ สำนึกถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของเรา ว่าเรามีศักยภาพในตัวเองในการสร้างสรรค์ สามารถทำอะไรก็ได้ มองเห็นทรัพยากรและทุนต่างๆ ในประเทศไทย ที่คนไทยสามารถนำมา ร่วมสร้างประเทศไทยที่งดงามให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในโลกได้

การศึกษาและสื่อสารมวลชนต้องทิ้งแว่นเจ้าขุนมูลนาย และแว่นตะวันตก ที่ทำให้คนไทยดูถูกตนเอง มาสวมแว่นความจริงของแผ่นดินไทย ส่งเสริมให้คนไทยมีมุมมองใหม่และจิตสำนึกใหม่ ที่มีอิสรภาพ และสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคน และศักยภาพของสังคมไทย

สื่อสารมวลชนไทยมักมุ่งความสนใจไปเฉพาะที่การเมือง และสื่อให้เห็นความเลวร้ายของนักการเมือง ทำให้เกิดความสลดหดหู่กันไปทั่วบ้านทั่วเมือง ที่จริง

สังคมใหญ่กว่าการเมือง

ถ้าสังคมเข้มแข็ง การเมืองจะมีคุณภาพ

มีเรื่องดีๆ ในแผ่นดินมากมาย ที่สื่อมวลชนและนักเขียนไม่รู้ ควรส่งเสริมให้สื่อมวลชนและนักเขียนไปสัมผัสความจริงของแผ่นดินไทย แล้วนำมาเขียนมาสื่อสารกันจะเกิดพลังแผ่นดิน

การเมืองและระบบที่เป็นทางการมีข้อจำกัด
เราต้องก้าวข้ามข้อจำกัด (Transcend)

สังคมใหญ่กว่าการเมืองและระบบที่ไม่เป็นทางการใหญ่กว่าระบบที่เป็นทางการ สังคมทุกภาคส่วนสามารถรวมตัวกันทำอะไรดีๆ การทำความดีไม่ต้องขออนุมัติ ลงมือทำได้เลย มีรูปแบบที่ทุกคนมีความหมาย ทุกคนลงมือทำได้ ที่เรียกว่า INN

I = **I**ndividual บัณฑิตคนแต่ละคนมีศักดิ์ศรีมีคุณค่า สามารถลงมือทำอะไรดีๆ ที่ชอบที่ถนัด

N = **N**odes มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มละ ๕-๖ คน ที่มีความสนใจร่วมกันทำอะไรดีๆ ที่กลุ่มชอบ ควรมีกลุ่มที่ทำงานแตกต่างกันหลากหลายเต็มสังคม

N = **N**etworks มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ทั้งระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม แต่ละคนแต่ละกลุ่มเป็นสมาชิกได้หลายเครือข่าย

INN จะปลดปล่อยทุกคนไปเป็นอิสระ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นคนและมีศักยภาพในการสร้างสรรค์ กลุ่มและเครือข่ายทำให้เกิดปัญญาร่วมและพลังร่วม

INN จึงยังให้เกิดความสุขและพลังสร้างสรรค์อันมหาศาล ก้าวข้ามข้อจำกัดทางการเมืองและความเป็นทางการ ไม่ถือใครเป็นศัตรู แต่ถกทอกันไปสู่ความสร้างสรรค์

เพื่อนคนไทยครับ ถึงเวลาที่เราจะต้องมีมุมมองใหม่ จิตสำนึกใหม่ ถกทอกันให้เกิดปัญญาร่วมและพลังร่วม ร่วมสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในโลก ที่พวกเราจะภูมิใจ และอยู่ร่วมกันด้วยศานติสุข

